

The Universality of Tudor Arghezi's Work: Translating the Renewed Language of Poetry

L'universalité de l'oeuvre de Tudor Arghezi: le renouvellement de l'expression poétique et la réflexion de celle-ci dans les traductions

Universalitatea operei argheziene: înnoirea expresiei poetice și reflectarea ei în traduceri

Mirel ANGHEL

Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila”, București,
Facultatea de Medicină, Disciplina Limbi Moderne,
B-dul Eroilor Sanitari, nr. 8
E-mail: mirel.anghel@yahoo.com

Abstract

The work of Tudor Arghezi was a phase in the Romanian literature during which the poetic language was renewed. The poet stressed the importance of the expressive power of the word in creating new images. The universality of the Arghezean lyric was imposed in the literary world after his second volume of poetry, «Flower of Mildew» (1931). Translations were the only way for the Romanian poet to escape the «literary exile» in which he was held by the Communist political regime between 1948-1956. He was allowed to publish only by translating the work of French (Francois Villon, Baudelaire, Rimbaud, La Fontaine, Anatole France) and Soviet writers (Krîlov, A.I. Cuprin, M. Saltîkov-Scedrin). Starting with 1956 the Arghezean poetry finds its way to other cultures through translations made in English, French, German, Hungarian, Greek, Swedish, Polish, Russian etc.

Résumé

L'œuvre de Tudor Arghezi a représenté, dans la littérature roumaine, une étape de renouvellement de l'expression poétique. Le poète a mis l'accent sur le verbe et sur son pouvoir de créer des images nouvelles. L'universalité de la poésie d'Arghezi s'est imposée dans la conscience du monde littéraire en commençant par son deuxième volume de vers, «Flori de mucigai» (« Fleurs de moisissure ») (1931). Les traductions ont représenté pour le poète roumain la seule modalité d'évasion de l'«exile littéraire» que le régime politique communiste lui a imposé entre les années 1948-1956. Les traductions des œuvres des écrivains français (Francois Villon, Baudelaire, Rimbaud, La Fontaine, Anatole France) et soviétiques (Krîlov, A.I. Cuprin, M. Saltîkov-Scedrin) ont été, pour lui, la seule voie vers la publication. Depuis 1956, la poésie d'Arghezi trouve son chemin vers les cultures du monde entier par les nombreuses traductions faites en anglais, français, allemand, hongrois, grec, suédois, polonais, russe etc.

Rezumat

Opera lui Tudor Arghezi a reprezentat în literatura română o etapă a înnoirii expresiei poetice. Poetul a pus accentul asupra verbului și puterii lui de a crea imagini noi. Universalitatea liricii argheziene s-a impus în conștiința lumii literare începând cu al doilea volum de versuri, «Flori de mucigai» (1931). Traducerile au reprezentat pentru poetul român singura cale de evadare din «exilul literar» pe care regimul politic comunist i l-a impus între anii 1948-1956. Traducerile făcute din opera scriitorilor francezi (Francois Villon, Baudelaire, Rimbaud, La Fontaine, Anatole France) și sovietici (Krîlov, A.I. Cuprin, M. Saltîkov-Scedrin) au fost pentru el

singura cale spre publicare. Începând cu 1956, poezia argheziană își găsește drumul spre culturile lumii întregi prin numeroasele traduceri care se fac în engleză, franceză, germană, maghiară, greacă, suedeză, poloneză, rusă etc.

Keywords: Tudor Arghezi, translation, Years of Silence, Tinca, Rada

Mots clés: Tudor Arghezi, traduction, les Années de la silence, Tinca, Rada

Cuvinte cheie: Tudor Arghezi, traducere, Anii tăcerii, Tinca, Rada

Revendicat deopotrivă de tradiționaliști și moderniști, de avangardiști sau simbolisți, Tudor Arghezi a apărut în literatura noastră ca un *întârziat* care ajunge neinvitat și totuși reușește să schimbe poezia românească. Așteptat cu împătımire de admiratorii care schimbau între ei caietele cu poeziile sale și repudiat în egală măsură de detractori, poetul *Cuvintelor potrivite* și al *Florilor de mucigai* și-a croit în lirica europeană o cale proprie, înnobilând cuvântul românesc prea scabros și neexploatat până la el, ascunzând o forță nedescoperită a imaginii insolite. Luându-și temele predilecte din *sub-lumea* hoților, pușcăriașilor, florăreselor și a devitalizării ființei omenești, poeziile sale au șocat și au încântat deopotrivă. Limbajul nepoetic folosit de tardivul scriitor (publică primul volum de versuri, *Cuvinte potrivite*, abia la 47 de ani, în 1927) avea darul să șocheze o lume literară românească dominată mai degrabă de o orientare antirealistă. Această calitate a poeziei sale stârnește interesul celor de peste hotare. Chiar dacă timide la început, apărând doar în antologii, îndeosebi după reabilitarea poetului, volumele argheziene se succedă rapid începând cu anul 1956, anul care marchează reabilitarea sa de către regimul comunist.

Creația argheziană este rezultatul multor ani de scriere și rescriere a unor poeme, ani de hălăduire prin internate, fabrici și depozite prin care a muncit prin multe țări, totul șlefuit în conacul de la Mărțișor, spre bătrânețe. Din tot ceea ce a scris, Tudor Arghezi a selectat foarte riguros ce putea fi publicat în reviste, iar când publicarea se petrecea fără ca el să știe (așa cum au procedat prietenii din țară pe când poetul se afla în Elveția), aceasta reprezenta o trădare a propriilor principii, care urma să fie sancționată în pamflete și scrisori necruțătoare. Multe poezii au pierit sortite focului, conform obiceiului pe care poetul îl avea, de a nu păstra manuscrisele, căci în multe nu se mai recunoștea sau pentru că avea prea multe variante ale aceleiași poezii. Nu își ierta niciun manuscris. Tot ceea ce ieșea din văpaia inspirației se întorcea în văpaia focului. Despre „atelierul” unui scriitor, Tudor Arghezi avea obiceiul să spună că trebuie să fie prevăzut cu vatră. O mare parte din ceea ce „produce” acesta își va găsi locul în văpaia focului, chiar dacă rândurile ies din văpaia inspirației [1].

Aprig contestat, acuzat de „pornografie” de Nicolae Iorga, dar și ridicat la același nivel cu Eminescu de confracții scriitorii din țară, Tudor Arghezi a fost întotdeauna un poet surprinzător în literatura română și universală. Timpul a consfințit înalta valoare estetică a poeziilor sale, cei mai mari detractori (Ion Barbu și Nicolae Iorga) retrăgându-și atacurile împotriva operei sale după publicarea celui de-al doilea volum de poezii, *Flori de mucigai* (1931).

În străinătate au fost traduse poeziile argheziene din diverse perioade de creație. Printre țările în care lirica poetului nostru și-a găsit calea spre tipar, amintim: Bulgaria, R. Cehoslovacă, Italia, Belgia, Franța, Belgia, Germania, Ucraina, Ungaria, Grecia, India etc. Poetul francez Luc-André Marcel este autorul unei ediții remarcabile de versuri argheziene traduse în limba franceză, *Tudor Arghezi (Poètes d'Aujourd'hui)*. Volumul a apărut în anul 1963 în prestigioasa colecție Pierre Seghers.

De obicei reticent cu traduceri făcute din opera sa, Tudor Arghezi a recunoscut valoarea traducerii și chiar a oferit autorului detalii biografice incluse în studiul introductiv al cărții. Interesul pentru opera lui s-a manifestat în străinătate în același timp cu cel pentru viața poetului. Poeziile argheziene au apărut și în limba suedeză în traducerea lui Arne Häggqist, abia după ce acesta a învățat foarte bine limba română, străduindu-se din răspuțeri să ne cunoască graiul doar pentru a putea face cunoscut volumul arghezian *Cântare omului* în Suedia.

Poetul francez Alain Bosquet identifica două trăsături principale prin care poezia argheziană se impune în universalitate: „nevoia neîncetată de a se innoi și nevoia de a o despărți de muzică. Acest din urmă punct este important și dovedește măsura în care Arghezi este un poet modern. (...) despărțirea poeziei de muzică la Arghezi este chezașia de totală independență pentru arta sa, chezașie care, prin ea însăși, îi păstrează neatins dreptul de a propune secolului o ordine de gândire subiectivă”[2]. Situarea poetului român în zona verbului și a încercării de a-l „îmblânzi” este încă un semn al artei poetice moderne a lui Tudor Arghezi. El nu este un poet care caută cu orice preț absolutul ideii, ci pune în prim-plan forța cuvântului și noul limbaj poetic creat.

Varianta în limba franceză pune în evidență originalitatea poeziei argheziene și arta traducătorului, care a încercat să surprindă freământul profund arghezian al expresiei poetice românești.

Rada

*Une fleur aux dents
Rada est une églantine aux épines brûlantes.
Elle joue dans la fange
l'abeille du soleil dans les cheveux.
Elle se penche, se relève, saute
et tintent les sequins de ses colliers
comme le mors écumant.
A demi elle se courbe,
arrête sa hanche et lance, hardie,
un pied vers le nuage,
jusqu'au ciel nocturne où le Sagittaire
guette le vol des aigles d'argent.
Elle a découvert en dansant
sa pivoine noire et son pucelage.
J'ai vu s'ouvrir et se fermer l'écrin
d'un bijou de sang.
J'y fourrerais la bouche
et, la statue d'ambre,
je le crucifierais, avec la poigne du maréchal-ferrant
lorsqu'il couche à terre, hennissante,
la pouliche.
Dis-lui qu'elle ne fasse plus
saules, nénuphars et jets d'eaux,
essaims, jardins et retables
lorsqu'elle danse.
Je suis malade de son odeur.
Je suis malade de sa chanson, mère!
Amène-la-moi!
Pour qu'elle danse sous mes cuisses
et qu'elle gémissse. [3]*

Tinca

*Son panier rempli de brins de soleil
– l'appuyant contre sa hanche, à la ceinture –
gerbes d'yeux jaunes elle portait,
avec des cils de lait et des œillets de nuit.*

*A la mûre de son sein
les beaux fanfarons, les riches messieurs
se rivaient de tous leurs yeux.
– Qui désire encor la fleur d'oranger?*

*Toi, hé Tinca! Les sandales de soie,
les colliers, les boucles d'oreille,
ce n'est pas Nastassé qui te les a offerts!
Les dix bagues de tes dix doigts
ce n'est pas lui qui te les a glissées!*

*Qui a peloté ta chair brune
et a bu l'air que tu soufflais?
A qui as-tu donné pour qu'il y morde
ton corps d'impératrice?*

*Qui a dénoué ta chevelure à l'odeur de tabac
et t'a enlevé la chemise et les bas?
Qui dans ses bras poilus t'a enfoui la tête
et t'as fait jouir jusqu'aux moelles?*

*Tu n'as voulu dire à personne
où tu couchais muguet de mai, douce putain,*

*Nastassé, lui, le condamné, ne t'a enfilée qu'une fois
Mais jusqu'au fond, de son couteau. [4]*

Spre apusul carierei sale, poetul a fost cumva *recuperat* atât în țară, cât și în străinătate. Așadar, interesul lumii literare străine contribuie la reabilitarea lui Tudor Arghezi și cunoașterea poeziei sale peste hotare. Poeziile argheziene au apărut și în Argentina, în traducerea lui Rafael Alberti. Poetul de origine spaniolă îl așeza pe Tudor Arghezi printre cei mai mari poeți ai lumii contemporane „și, poate, chiar cel dintâi dintre ei” [5]. Cu ocazia unei vizite făcute la Paris, la 87 de ani, Tudor Arghezi este îndelung omagiat de scriitorii francezi și primit ca o personalitate de prim rang.

Revistele literare din străinătate au publicat interviuri cu poetul român și articole în care se încerca deslușirea tainelor care-i înconjurau biografia. *Les Lettres Françaises, Arts, Les Nouvelles Littéraires, Le Figaro Littéraire* sunt doar câteva din publicațiile pariziene care au dedicat poetului nostru ample materiale. În plus, el a fost invitat și la Institutul de studii române de la Sorbona. Relația lui Tudor Arghezi cu literatura franceză este una specială. El a avut, încă din tinerețe, posibilitatea de a citi la biblioteca Mitropoliei bucureștene operele marilor scriitori francezi și, câțiva ani mai târziu, la Fribourg și Geneva, a desăvârșit această întâlnire literară începută în țară. Versurile lui Francois Villon, Baudelaire, Rimbaud, precum și fabulele lui La Fontaine au întâlnit stilul arghezian și au prins viață în limba română în traduceri șlefuite de marele nostru poet, dându-le o nouă viață.

Imensa operă argheziană cuprinde, pe lângă poezii, romane și pamflete, traduceri făcute de Tudor Arghezi din literatură franceză și cea rusă. În limba engleză poetul nu se simțea tocmai în largul său. Încă din tinerețe, atunci când era angajat la Mitropolie în București, el a colaborat alături de Mitropolitul primat Iosif Gheorghian la unele traduceri din limba franceză. Acesta a fost primul prilej cu care a făcut cunoștință îndeaproape cu limba franceză, perioada respectivă contribuind la cristalizarea stilului arghezian, după cum singur mărturisea. Trăind în atmosfera culturală geneveză

și pariziană între anii 1905-1910, el nu scapă nicio ocazie de a cunoaște una dintre marile culturi ale lumii. De la Geneva călătorea adesea la Paris pentru a vedea colecții de artă. O vreme, se angajează chiar ca suflor la o trupă elvețiană de actori amatori care ofereau reprezentații teatrale în localitatea La Carouge, lângă Geneva.

Dincolo de plăcerea de a vizita muzeele, în Elveția el are și o aspirație care a rămas neîmplinită: nu reușește să studieze oficial la o universitate din cauza costurilor prea mari. Așadar, frecventează neoficial diverse cursuri ținute la universități din Paris și Geneva. Avea planuri mari, însă irealizabile: „Intenția mea este să fac Universitatea și prepararea de bacalaureat într-același timp, și examenele să se succedă la vreun an interval. În doi ani aș putea fi licențiat și în 3 cel mult doctor” [6]. În atmosfera elvețiană a începutului de secol își găsește Tudor Arghezi adevărata vocație de scriitor, așa cum mărturisea mai târziu: „Fără Elveția și fără Geneva nu aș fi dobândit niciodată conștiința intimă și secretă de mine însumi, că sunt făcut pentru a fi scriitor” [7].

Geneva a însemnat pentru el o nouă viață, găsind aici libertatea mult râvnită. Locurile văzute în numeroasele călătorii prin Elveția și Franța îi inspiră scrierea unor poezii: *Tu nu ești frumusețea, O despărțire, Satan, Romanță de mai, Descântec, Pia, Seara, Inscricție pe o casă de țară, Zăpada, Vino-mi tot tu*. Majoritatea poeziilor scrise în această perioadă vor intra în volumul de debut, *Cuvinte potrivite* (1927). Experiența de viață acumulată în cei cinci ani petrecuți în străinătate dau naștere romanului *Ochii Maicii-Domnului*, care reunește imagini din jurul Genevei, mai cu seamă ale sanatoriului Saconnex, acolo unde poetul a zăbovit o perioadă împreună cu mama sa, aflată la tratament.

În anii petrecuți la Geneva, tânărul poet Tudor Arghezi își dedică întreg timpul de răgaz poeziei, scrierii și rescrierii creațiilor sale literare. Aspiră la publicarea unui volum, însă este neiertător cu propria creație. Unele poezii scrise acum sunt lăsate nepublicate, iar o parte își găsesc loc ulterior între copertile unor volume. În aceeași perioadă (1905-1910) colaborează în țară cu doar două articole, la revista *Viitorul*, ambele publicate în anul 1908: *Cum poți ajunge...scriitor* și *Afacerea Steinhel*.

Poezia franceză și-a pus amprenta asupra formării stilului poetului, după cum mărturisește el într-un interviu acordat radioteleviziunii franceze, în septembrie 1961: „Lecturile mele de tinerețe erau Baudelaire, Pascal, Verlaine și mai ales Jules Laforgue...Limba franceză fiind nu numai o limbă frumoasă scrisă și citită, este de asemenea un stil și o estetică. Cărțile și presa ei literară reflectă continuu o valoare neseacă.” [8]

În perioada de restriște, sub opresiunea regimului comunist (1948-1954) singura posibilitate de a scrie era de a face traduceri din literatura sovietică. A fost un gest cu iz de compromis, însă unul necesar. În plus, el stiliza traduceri brute făcute de alți scriitori români din literatura URSS-ului, nu puține fiind prilejurile în care era chemat să facă acest lucru.

În limba engleză, în anul 1976 apare volumul de versuri argheziene alege în traducerea lui Michael Impey și Brian Swann [9], volum care reunește, printre altele, poeziile *Tinca* și *Rada*. Traducerile păstrează forța magiei cuvântului arghezian, acea „boală de dragoste” cu care îl împresoară făptura virginală a Radei, al cărei joc este mai degrabă o incantație hipnotică. Dansul ei amintește de „stăpânul” din *Testament*, al cărui joc de „șap înjunghiat” are aceeași încărcătură negativă precum jocul sălbatic, încovoiat al Radei. Varianta în limba engleză menține tensiunea erotică de care poetul este stăpânit și, pierzându-și rima, poate scoate mai bine în evidență registrul lexical bogat și incantația textului. Modernitatea poeziei *Rada* este exploatată și scoasă la iveală parcă mai bine decât în varianta în limba română:

Rada

*A flower in her teeth
Rada's
A dog-rose with*

Tinca

*Her sunny basket
Propped against her hip
Attracted sheaves of yellow*

*hot thorns.
She dances in mud,
sun
In her hair
like a bee.*

*She bends, unbends,
jumps into the air,
Beads clinking like foaming
bridle-bits.
She bends in half, swings a hip
to one side,
Whirls a leg toward the flock
there in the sky
Where Sagittarius stalks the night traveler
with white eagles.*

*And as she leaped
that peach of a girl
Revealed her maidenhood
You'd think
A jeweler's box of blood
opened and closed.
You'd put your mouth to it
and suck hard.*

*Her amber statue
you'd crucify
As a blacksmith shoes a young mare
on the ground
Neighing.
Tell her
Not to make willows water and lilies
when she dances,
Or flocks of birds gardens
and choir screens.
I'm sick with her scent,
mother,
I'm sick from her songs.
Bring her to me
To dance lying down
and to groan. [11]*

*Eyes with milky lashes
And night carnations.
Her blackberry breath
Riveted the attention
Of the gentlemen round the table.
"Who'll get the bride's flowers?"*

*Tell, Tinca, tell,
Silken slippers, earrings,
Năstase didn't give you all these-
And the ring or two on each finger
He didn't put them there
With his own hands.*

*Who kneaded your ebony flesh,
Who drank your false sighs?
Who did you let know
Your splendid being?*

*Who untied your tobacco-smelling hair?
Who took off your shift,
Your stockings?
Who buried your crazy head
In his hairy knotted arms,
And who set you on fire
To the very bone?*

*You refuse to tell anyone
Where you spent the night,
Sweet trollop
With pearls of May!*

*See, Năstase the lifer
Only penetrated you once,
But went right through
With the length of his knife. [10]*

Pe de altă parte, *Tinca*, acest poem erotic și funest al geloziei, în care vocea este de fapt a flăcăului osândit Năstase [12], își menține retorismul și în varianta tradusă în limba engleză. Lipsa sentimentalismului și condensarea expresiei poetice până la intense scilipiri de diamant sunt menținute și în traducerea făcută cu măiestrie în engleză, care arată deschiderea poeziei argheziene spre modernitate și universalitate. Din volumul de versuri traduse de Michael Impey și Brian Swann, poezia *Testament (Last Will)* a fost publicată și într-un număr omagial al revistei *Tribuna României* [13].

Ultima apariție argheziană de o remarcabilă ținută științifică aparține Universității „Vasile Goldiș” din Arad și Centrului de cercetare a literaturii argheziene din Arad. Volumul de versuri inedite *Tudor Arghezi: Anii tăcerii* reprezintă scoaterea la lumină a anilor de reclusiune poetică și un ultim omagiu adus poeziei argheziene de fiul poetului, Barutu T. Arghezi, dispărut dintre noi la 25 august 2010. Dincolo de ineditul apariției, volumul completează aspecte ale operei argheziene, reprezentând un jurnal poetic al perioadei de reclusiune pe care regimul comunist i-a impus-o între anii 1948-1956. În 1948, Tudor Arghezi era numit de propagandiștii epocii „poetul descompunerii” [14] pe care îl animă disprețul „pentru «popor», pentru limba sa, pentru comorile culturii sale” [15]. Peste aproximativ opt ani, situația avea să se inverseze, el fiind considerat „poet național”. Volumul include și un cuprinzător studiu biografic (*Tudor Arghezi, o viață ascunsă* [16]) tradus în engleză, franceză și germană, deschizând, în plus, lumii întregi porțile operei și vieții argheziene și luminând anii întunecați ai *tăcerii poetice* care i-a fost impusă poetului de la Mărțișor de autoritățile române comuniste.

Traducerile, evadarea poetului pus la index

După cum am arătat anterior, un moment care marchează începutul renașterii creatoare a lui Tudor Arghezi este reprezentat de traduceri. Lui îi este oferită posibilitatea de a face traduceri din literatura rusă sau de a le stiliza pe cele făcute de alții. Totul devine posibil în urma unei vizite pe care Asociația Română pentru Legături cu Uniunea Sovietică (A.R.L.U.S.) o face la Moscova la sfârșitul anului 1950. În vederea strângerii relațiilor cu frații de la Răsărit, se decide cooptarea unor mari scriitori români în proiecte de traducere a operelor unor scriitori sovietici.

În 1950, Tudor Arghezi încheie un contract cu editura „Cartea Rusă” (care ținea de A.R.L.U.S.) pentru traducerea romanului *Moloh* de A.I. Cuprin. Traducerea este publicată la 29 decembrie 1951, în colaborare cu R. Vasilescu. Gesturile de acest fel făcute de autorități aveau menirea de a testa rezistența celui care fusese interzis în literatură și publicistică. Gheorghe Gheorghiu-Dej, poate din remușcare față de faptele trecutului, ordonă scrierea unor articole în care Tudor Arghezi să fie reabilitat. În octombrie 1952, apar *Fabulele* lui Krîlov în traducerea poetului. Tot în 1952, urmează volumul *Povestiri* de M. Saltâkov-Scedrin, la realizarea căruia colaborează cu Octav Panaitescu. Din limba franceză apare *În floarea vieții* de Anatole France, volum publicat în august 1953, iar în martie 1954 apare la Editura Tineretului traducerea din *Fabule*, La Fontaine. Tudor Arghezi a tradus și piese de teatru din limba franceză: *Avarul*, *Mizantropul*, *George Dandin* și *Domnul de Pourceaugnac* de Molière, prceum și *Opera de trei parale* de Bertolt Brecht.

În acest context politic potrivit libertății de creație, poetul își face simțită prezența prin publicarea unor creații proprii, poezii pentru copii și unele cu tematică rurală. Prezența lui la diverse manifestări oficiale arată un reviriment al relației sale cu autoritățile. Revenirea lui Arghezi face parte dintr-o campanie de dezgheț, în care scriitorii interbelici sunt readuși în atenție și reeditați.

La 2 iulie 1954, în revista *Veac nou* este publicat articolul lui Tudor Arghezi, *Edituri și tălmăciri*, având ca temă lumea editorială și relația acesteia cu scriitorul, poetul reîncepând să-și facă simțită prezența și în plan publicistic. După dezghețul literar arghezian din 1956, el este practic asaltat de numeroasele traduceri și volume publicate de care beneficiază propria operă. Este omagiat de instituțiile culturale și scriitoricești, premiat în repetate rânduri atât în țară, cât și în străinătate. În același an, la editura „Cartea Rusă” apare traducerea lui Tudor Arghezi (în colaborare cu Ionel Țăranu, Nicolae D. Gane și Rotislav Donici) din N.V. Gogol, *Suflete moarte*.

Începând cu anul 1956, antologiile poeziei românești publicate în străinătate includ și traduceri ale poemeleor argheziene reprezentative, în anii anteriori (între 1924 și 1956) apărând și alte volume (în maghiară, poloneză, franceză și bulgară) care au găzduit unele creații argheziene. Începând cu anul 1958 crește numărul poeziilor argheziene traduse și publicate în antologii și volume, dintre care le menționăm pe cele mai importante:

Poèmes roumains (Poeme românești). Des origines à nos jours, présentés par Hubert Juin, Éditions Hautefeuille, Paris, 1958 (19 poezii traduse);

Antologija rumânskoj poezii, Sostavitel: A. Sadeckij. Predoslovie: Mihai Gafița, Gosudarstvennoe Izdatelstvo Hudojestvennoi Literaturi, Moskva, 1958 (19 poezii);
Anthologia rumanikis piiscos, Prologos kai apodosi Ianni Ritsu, Ecdosis Kedros, Athina, 1961 (20 de poezii);
Antologia della poesia romena, Presentazione di Salvatore Quasimodo, Introduzione di Mario De Micheli, Parenti Editore, Firenze, 1961 (13 poezii);
Román költök antológiá, Szerkesztette, az előszót és a jegyzeteket irta Köpeczi Béla, Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1961 (16 poezii);
Áprily Lajos, *Az aranyzarvas*, Valogatott versfordítások, Európa Könyvkiadó, 1964, Budapest, (20 de poezii);
44 poetas rumanos, Traducidos por Pablo Neruda, Palabras del traductor, Editorial Losada S.A., Buenos Aires, 1967 (9 poezii);
Poeti romeni del dopoguerra, Presentati e tradotti da Mario de Micheli Guanda [Editore], [Parma, Ugo], 1967 (13 poezii);
Alim, Ivrit Shimon Haran, Eked, Tel-Aviv, 1972 (18 poezii);
Rumänische Gedichte von Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, Vorwort von Mircea Zaciú, Ausgewählt von Heidi Hauser und Michael Rehs, Horst Erdmann Verlag, Tübingen und Basel, 1975 (14 poezii).

Același an marchează apariția a numeroase traduceri din volume de poezii argheziene, printre care se numără următoarele:

Poèmes choisis (Poeme alese), Présentés par Hubert Juin, Éditions Hautefeuille, Paris, 1958;
Izbrannâe stihî, Perevod s rumânskogo, Gosudarstvennoe Izdatelstvo Hudojestvennoi Literaturi, Moskva, 1960;
Poesías, Traducción y prólogo de Maria Teresa Leon y Rafael Alberti, Editorial Losada, S.A., Buenos Aires, 1961;
Vhodná slova (Cuvinte potrivite), Přeložil Vojtěch Jestráb, Státní Nakladatelství Krásné Literatury a Umění, Praha, 1962;
Poèmes choisis (Poeme alese), Poèmes adaptés du roumain par Charles Moisse, Imprimerie C.&J. Van doorslaer, Bruxelles, 1962;
Zascio da sâm tjen (De ce-aș fi trist?), Izbrana lirika, Perevod ot rumdnski, Pod Redakțijajta na Nikolaj Zidarov, Narodna kultura, Sofija, 1965;
Dikter om människan, Ett dikturval I svensk tolking av Arne Häggqist, FIBs Lyrikklubb, Stockholm, 1965;
Ex libris, Wybral Stanislaw Ryszard Dobrowolski, Pánstwowy Institut Wydawniczy, Warszawa, 1966;
Poesie (Versuri), A cura di Salvatore Quasimodo, Introduzione di Tudor Vianu, Arnoldo Mondadori Editore, Verona, 1966;
Inno all'Uomo (Cântare omului), Traduzione e commento di Rosa del Conte, Lericci Editori, Roma, 1967;
Nápisy (Inscripții), Přelozila Eva Strebingerová, Mlada Fronta, Praha, 1980 [17].

În anii '60 are loc un dezgheț ideologic, urmare a morții lui Stalin și a schimbării climatului politic intern. Dezghețul ideologic și ieșirea de sub imperiul realismului socialist se va produce până în 1956, anul revoluției ungare. După acest an, începe o perioadă în care au loc procese ale scriitorilor și arestări, totul din teama de a nu se produce o „contaminare” de la Budapesta. Noua etapă în literatura română înseamnă pentru Tudor Arghezi recunoașterea târzie și accesul la culturile lumii prin intermediul traducerilor făcute din întreaga sa operă.

Congresul al IX-lea al PMR (care devine PCR), are și el semnificația unui dezgheț, al destalinizării și eliberării țării de fantoma lui Gheorghiu-Dej, consfințindu-l pe noul lider, Nicolae Ceaușescu. Până în 1971, anul „Tezelor” ceaușiste, este recuperată literatura română interbelică. Iar Tudor Arghezi este printre cei agreeți din nou de regimul politic. Până la moartea sa, în 1967,

întreaga operă îi este editată și reeditată. În noua conjunctură politică și culturală, este considerat „poet național” și tratat ca atare. El chiar își permite să revină la temele mai vechi ale creației sale.

După 1989, în România asistăm la un declin justificat al trecerii lui Tudor Arghezi în umbră. În perioada postdecembristă s-a pus problema raportului între moralitate și artă. Din această perspectivă, poetul a fost judecat aspru, alături de Sadoveanu, Călinescu și Ralea pentru gesturile lor de pactizare cu puterea comunistă. Astfel se explică și dezinteresul tinerilor critici față de poezie, ei fiind interesați mai mult de publicistica argheziană și de spiritul său polemic.

Concluzie

Universalitatea liricii argheziene s-a impus prin noutatea pe care poetul a adus-o în poezia românească, dar și prin numeroasele traduceri făcute din opera scriitorilor sovietici și francezi. Opera argheziană a văzut lumina tiparului în numeroase limbi de pe întreaga planetă, traducerile fiind un mijloc de evidențiere a modernității poeziei sale și a bogăției tematice și lexicale. Ele au conturat, în același timp, și dificultatea de a transpune poezia sa într-o altă limbă și de a-i păstra nealterată originalitatea. Tălmăcirile din bogata operă a scriitorului român pun în lumină deschiderea poeziei lui Tudor Arghezi spre modernitate și universalitate.

Bibliografie

- [1] Bulgăr, Gh., *Întâlniri cu Arghezi*, Editura „Lumina”, București, 1992.
- [2] Bosquet, A., *Arghezi sau necruțătoarea fericire de a fi*, în *Gazeta literară*, XII, nr. 21 (584), joi 20 mai 1965, p. 8.
- [3] Marcel, L.A., *Tudor Arghezi (Poètes d’Aujourd’hui)*, Pierre Seghers Editeur, [f.l.], 1963.
- [4] Marcel, L.A., *Tudor Arghezi (Poètes d’Aujourd’hui)*, Pierre Seghers Editeur, [f.l.], 1963.
- [5] Emmanuel, C., *Cu bastonul prin Paris (corespondență specială pentru revista «Luceafărul»)*, în *Luceafărul*, VII, Nr. 7 (140), 28 martie 1964, p. 10.
- [6] Arghezi, T., *Opere I. Versuri*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000, p. LXXXII.
- [7] Arghezi, T., *Cimitirul Buna-Vestire*, Editura pentru Literatură, București, 1968, tabel cronologic de G. Pienescu, p. XLVI.
- [8] Arghezi, B.T., *Note și comentarii*, Editura Marineasa, Timișoara, 1999, p. 221.
- [9] Impey, M., Swan, B., *Selected Poems*, Princeton, NJ, 1976.
- [10] Impey, M., Swan, B., *Selected Poems*, Princeton, NJ, 1976, p. 93.
- [11] Impey, M., Swan, B., *Selected Poems*, Princeton, NJ, 1976, p. 89, 91.
- [12] Micu, D., *Opera lui Tudor Arghezi. Eseu despre vârstele interioare*, Editura pentru Literatură, București, 1965, p. 162-163.
- [13] *Tribuna României (număr omagial)*, anul IX, nr. 181, 15 mai 1980.
- [14] Țugui, P., *Amurgul Demiurgilor: Arghezi, Blaga, Călinescu (Dosare literare)*, Editura Floarea Darurilor, București, 1998, p. 36-37.
- [15] Țugui, P., *Amurgul Demiurgilor: Arghezi, Blaga, Călinescu (Dosare literare)*, Editura Floarea Darurilor, București, 1998, p. 36.
- [16] Arghezi, B.T., Arghezi, D., *Tudor Arghezi: Anii tăcerii*, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2010, p. 343-353.
- [17] Vatamaniuc, D., *Tudor Arghezi. Biobibliografie. Vol I – Opera*, cu o postfață de Niculae Gheran, Editura Institutului Cultural Român, București, 2005, p. 547-588.

